

УДК 811.112.2:81'276.3

О. В. Поздняков,

кандидат філологічних наук, асистент

(Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника)

**МОЛОДІЖНА ЛЕКСИКА В ЗАГАЛЬНОНІМЕЦЬКІЙ ПРЕСІ:
КВАНТИТАТИВНИЙ АСПЕКТ**

Стаття розглядає квантитативний аспект функціонування молодіжної лексики в пресі. Автор аналізує шляхи утворення (словотвір, семантичну деривацію і запозичення) та частоту вживання сленгізмів у корпусі періодичних видань. Визначено причини переважання серед досліджуваних лексем запозичених.

Преса є яскравим прикладом використання молодіжних лексичних одиниць (сленгізмів) у текстах. Під останнім ми пропонуємо розуміти "відповідним чином побудоване, організоване мовлення" [1: 341], що включає "обмежену послідовність мовних знаків, яка є когерентною та як єдине ціле представляє певну комунікативну функцію" [2: 17].

Оскільки преса є важливим інструментом поширення молодіжної лексики, то часте вживання того чи іншого сленгізма на шпальтах газет і журналів, які охоплюють широку цільову аудиторію поза межами соціально-вікової групи "молодь", сприяє його кодифікації.

Таким чином, актуальність здійсненого дослідження визначається зростаючою інтенсивністю використання молодіжної лексики на рівні загальнонаціональної комунікації.

Метою даної статті є визначення особливостей функціонування сленгізмів у виданнях загальнонімецької преси.

Завданнями публікації є квантитативні характеристики шляхів утворення та частоти вживання досліджуваних лексем.

Матеріалом дослідження послужили словники сучасного німецького молодіжного сленгу (загалом 18 лексикографічних джерел) та електронні версії видань сучасної загальнонімецької преси (52 найменування) корпусу <http://corpora.informatik.uni-leipzig.de> (30 млн. речень). Під корпусом розуміємо "об'ємні зібрання усних і письмових текстів, які: 1) складені з урахуванням специфічних пізнавальних потреб чи шляхів застосування з метою визначення всіх характерних особливостей певного компонента мовної системи; 2) впорядковані на основі багатьох мільйонів текстових слів; 3) укладаються та пропонуються до опрацювання зазвичай електронним шляхом; 4) як правило, можуть бути проаналізовані лише при використанні комп'ютера із застосуванням статистичних методів" [3: 366]. Критерієм при здійсненні вибірки була наявність лексеми в будь-якому із опрацьованих словників молодіжного сленгу за умови її формального співпадіння та вживання у одному або кількох поданих у цьому джерелі значеннях.

У результаті нами було відібрано 271 мовну одиницю (123 іменники, 82 дієслова та 66 прикметників). Частотність даних лексем склала 28866 слововживань.

Щоб встановити, чи достатнім є обсяг вибірки, використовуємо формулу [4: 72]:

$$N = \frac{K^2}{\delta^2 \cdot p},$$

де N – обсяг вибірки (довжина тексту), K – певна константа ($K=1,96$), δ – відносна похибка, p – частота досліджуваної одиниці або явища, що визначається як відношення кількості слів до кількості слововживань.

Згідно із здійсненими підрахунками, навіть при величині відносної похибки $\delta=0,01$ достатній обсяг проаналізованого тексту повинен становити 4085106 одиниць. Враховуючи об'єм проаналізованого корпусу (30 млн. речень), обсяг нашої вибірки можна вважати таким, що задовольняє умови отримання надійних результатів.

Методами, використаними в процесі дослідження, є: описовий і метод аналізу – для визначення особливостей функціонування сленгізмів у засобах масової інформації; індуктивний – для аналізу лексикографічних джерел і корпусу матеріалів періодичних видань.

Аналіз лінгвістичної літератури засвідчив, що функціонування даних одиниць у різних видах засобів масової інформації для молоді є популярним напрямком досліджень у сучасній германістиці. Їх результати відображені в працях Є. Рункеля та Т. Сівера [5], Я. Андроутсопулоса [6; 7], М. Хуна [8], О. С. Христенко [9; 10] та багатьох інших. Порівняно із зазначеними авторами наше дослідження стосується особливостей лексикографічно зафіксованих молодіжних лексичних одиниць у виданнях загальнонімецької преси.

Особливості шляхів утворення молодіжної лексики в пресі зумовлені, на нашу думку, метою її використання – привернення уваги широкого загалу читачів за допомогою неординарної, цікавої подачі актуальних повідомлень.

Одним із способів досягнення цього є використання простих слів – 8 одиниць (2,95 % загальної кількості зафіксованих у пресі сленгізмів) (*Hier kostete ein Zwei-Pfund-Brot in Kilo Speck 1000 Mark. Zigaretten: 7 bis 13 Mark für eine "Lulle", 475 Mark für einen Liter Schnaps. Serien: ARD zeigt Wirtschaftskrimi-Serie "Alles paletti"*). Число слововживань симплексів у досліджуваному матеріалі становить 289 (1 % усіх слововживань зафіксованих у пресі сленгізмів).

Навпаки, серед наявних у досліджуваних словниках молодіжної лексики композитів лише незначна кількість потрапляє на шпальти газет – 19 одиниць (7,01 %) (*Ingolf Lück: Wobei natürlich eine Frau – und das ist noch immer so – die Arschkarte hat, weil sie am Anfang immer mit dem Kind zusammen sein muss. Jenen Politiker, bei dem man schon zu seinen aktiven Zeiten nie so genau wußte, ist er nun christdemokratischer Minister in einer schwarz-gelben Koalition – oder ein sozialdemokratisierter Fruchtzwerg im Red-Bull-Rausch*). Загалом у проаналізованому корпусі ці сленгізми не відзначаються високою частотністю – 282 слововживання (0,98 %).

Серед лексем, які є результатами процесів афіксації, спостерігається перевага утворених суфіксальним способом – 32 одиниці (11,81 %) (*Weil das italienische Weißbrot "nicht der Bringer ist", so die 28jährige, "haben wir eine Brotbackmaschine zu den Olympischen Spielen mitgebracht". Nur weil ich jetzt Kapitän bin, werde ich nicht den großen Macker machen*). Загальна кількість слововживань даних дериватів склала 665 (2,30 %). Менше зафіксовано в загальнонімецькій пресі сленгізмів, які сформувалися за допомогою префіксів – 11 одиниць (4,06 %) (*Seinem Geldgeber Pufpaff muss er das Dilemma allerdings noch verklickern. Der Nachbar wird einen schon nicht verpfeifen*). Незначною є також загальна кількість їх слововживань – лише 82 (0,28 %).

Лише одна лексема (0,37 %) утворена за префіксально-суфіксальною моделлю (*Die Leute, die mich dort sehen, wollen nicht, dass ich plötzlich mit Geseiere über all die schlimmen Dinge auf der Welt oder mit sonstigen Problemen um die Ecke komme*). Її частотність у досліджуваному матеріалі становить 3 слововживання (0,01 %).

Серед сленгізмів, зафіксованих в опрацьованому нами корпусі, чимало є результатами напівпрефіксації – 37 одиниць (13,65 %) (*Wie sich manche für die Bibliothek aufbrezeln, das ist geradezu bizarr. Da lass ich mich lieber von meinem Mathelehrer zulabern, bis mir die Formeln aus den Ohren kommen*). Однак за загальною кількістю слововживань вони поступаються лексемам, утвореним шляхом суфіксації – 422 (1,46 %).

14 зафіксованих конверсивів (5,90 %) належать до двох із трьох досліджуваних частин мови – дієслів і прикметників (*Manchmal mussten die Fans fast 100 Kilometer über irgendwelche Landstraßen gurken, um überhaupt in die Stadien der Gegner zu gelangen. Das war nur ein bisschen Spaß, der abgedreht ist*). Їх загальна частотність становить 267 слововживань (0,92 %).

При використанні молодіжних абревіатур поєднуються прагнення оригінальності та мовної економії. У результаті здійсненого дослідження знайдено 12 таких одиниць (4,80 %) (*Die Atmo müsste stimmen, "klare, helle Farben" sollen zum Einsatz kommen: "Es gilt eine angenehme "Biergarten"-Situation zu schaffen". Homo, Hetero oder Bi? Gewissheit soll nun der Import der vier "Schwedinnen" bringen*). У проаналізованому корпусі ці сленгізми зафіксовано загалом 247 разів (0,86 %).

З іншого боку, спрямованість загальнонімецької преси на широку групу читачів обмежує певним чином використання незвичної лексики, що виражається у відсутності серед виокремлених сленгізмів зрощень і наявності лише однієї одиниці-результату звуконаслідування (0,37 %) із загальною кількістю 28 слововживань (0,10 %) (*Aber die alte Tante, die schon etwas gaga ist, glaubt fest, dass die Mutter noch lebt*).

Порівняно незначну кількість сленгізмів, утворених шляхом семантичної деривації, вважаємо детермінованою наступною причиною. Використання цієї лексики в засобах масової інформації, орієнтованих на значно ширше коло реципієнтів, ніж соціально-вікова група "молодь", зумовлює надання переваги тим із них, які привертають увагу як значенням, так і формою, з більш вагомою роллю останньої. У свою чергу, слова із традиційною формою та новим значенням менш популярні. Як наслідок, в матеріалі досліджуваного корпусу не виявлено сленгізмів, утворених у результаті процесів метонімічного перенесення найменування та звуження значення.

Згідно з нашими підрахунками, метафор налічується 10 одиниць (3,69 %) (*Du Lauch, aus dir wird nie etwas werden! Viele Raucher haben es längst aufgegeben, ihr artspezifisches Verhalten in der Öffentlichkeit zu zeigen; stattdessen quarzen sie verschämt im Auto und fahren notfalls zehnmal um den Block, bis der Nikotinpegel wieder stimmt*). Їх загальна кількість слововживань становить 454 (1,57 %).

Лексем, утворених у результаті розширення значення, зафіксовано 6 одиниць (2,21 %) (*"Nicht quatschen – anpacken", lautet das Motto einer Aktion, mit der die Innenbehörde junge Leute für das Ehrenamt*

begeistern will. Eine wundervolle Mischung zwischen unschuldigem Mädchen, herrschender Göttin und läufiger Schlampe). У досліджуваному матеріалі вони загалом зустрічаються 386 разів (1,34 %).

Незвичність форми як засобу привернення уваги читачів зумовлює популярність використання запозичень. Нами виявлено 116 таких лексичних одиниць (42, 81%), що становить майже половину всіх відібраних із корпусу публіцистичних видань сленгізмів (*Wir cruisen mit fünf Cabrios irgendwo in der Heimat der viel gescholtene Ostfriesen auf der "Route 66 L.A." Fixer und Dealer sind in Ruili so alltäglich wie Bauern und Schulkinder*). За кількістю слововживань вони утримують беззаперечну першість – 25740 (89, 17%). Домінування запозичень можна пояснити, на нашу думку, також загальними тенденціями розвитку сучасного суспільства, та, зокрема, преси.

Як бачимо, для шляхів утворення молодіжної лексики, яка використовується у пресі, характерна значна перевага процесів словотвору – 139 одиниць (51, 29% їх загальної кількості) і запозичення з інших мов (насамперед з англійської) – 116 одиниць (42,81 %) над семантичною деривацією – лише 16 одиниць (5,9 %). Однак, якщо розглядати шляхи утворення цих сленгізмів з урахуванням кількості їх вживань у проаналізованому корпусі публіцистичних видань, помітним стає домінування запозичень – 25740 слововживань (89,17 %), натомість частка молодіжних лексем-результатів процесів словотвору та семантичної деривації є незначною (2286 слововживань і 7,92 % та 840 слововживань і 2,91 % відповідно).

Таким чином, для функціонування молодіжної лексики в пресі констатуємо вагому роль запозичень. Причиною, на нашу думку, є те, що на загальнонаціональному рівні поширення інформації саме запозиченням надається перевага перед молодіжними новотворами, які у даному випадку не завжди сприймаються дорослими читачами. Не останню роль відіграє вивчення англійської мови як іноземної у переважній більшості навчальних закладів Німеччини та її статус як мови міжнародного та міжкультурного спілкування. Також семантичні деривати з "молодіжними" значеннями порівняно рідко набувають популярності в загальнонаціональній пресі через традиційність форми.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в можливості застосування досвіду здійсненої вибірки для визначення особливостей використання молодіжної лексики в інших видах текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Залевская А. А. Психолінгвистические исследования. Слово. Текст : избранные труды / А. А. Залевская. – М. : Гнозис, 2005. – 543 с.
2. Brinker K. Linguistische Textanalyse : eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden / K. Brinker. – [5. durchges. und erg. Aufl.]. – Berlin : Erich Schmidt, 2001. – 165 S.
3. Müller H. Arbeitsbuch Linguistik / H. Müller. – Paderborn : Schöningh, 2002. – 524 S.
4. Левицкий В. В. Квантитативные методы в лингвистике / В. В. Левицкий. – Чернівці : Рута, 2004. – 190 с.
5. Runkehl J. Kids und Comics. Empirische Untersuchungen zur Comic- und Jugendsprache / J. Runkehl, T. Siever // Seminar für Deutsche Literatur und Sprache. – Hannover : 1997. – 80 S.
6. Androutsopoulos J. K. Abschlussbericht zum DFG-Projekt "Medienkommunikation in der Jugendkultur" (1998-2000) [Електронний ресурс] / J. K. Androutsopoulos. – Режим доступу : <http://www.archetype.de/texte/2002/PostDoc-Bericht.pdf>.
7. Androutsopoulos J. K. Jugendmedien sprachwissenschaftlich betrachtet [Електронний ресурс] / J. K. Androutsopoulos. – 2000. – Режим доступу : http://www.kunstlinks.de/material/safe/androutsopoulos_jugendmedien.htm.
8. Chun M. Jugendsprache in den Medien : Eine Jugendsprachliche Analyse von Jugendromanen, Hip-Hop-Texten und Kinofilmen / M. Chun. – [1. Aufl.]. – Saarbrücken : VDM Dr. Müller, 2007. – 352 S.
9. Христенко О. С. Дискурсні сфери функціонування німецького молодіжного сленгу / О. С. Христенко // Вісник Сумського державного університету. – Суми, 2006. – № 3(87). – С. 110–114.
10. Христенко О. С. Німецький молодіжний сленг : лінгвокогнітивний та соціолінгвістичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / Оксана Сергіївна Христенко. – К, 2009. – 323 с.
11. Михайлова Н. Молодежный язык Германии [Електронний ресурс] / Н. Михайлова, Д. Кипнис, А. Кипнис. – Режим доступу : http://www.imwerden.de/pdf/deutsche_jugendsprache.pdf.
12. Agropedia – moderne Jugendsprache [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://planetagro.de/~agro/viewpage.php?page_id=7.
13. Die Geheimnisse der Jugendsprache [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bruhaha.de/jugendsprache.html>.
14. Ehmann H. Voll konkret : das neuste Lexikon der Jugendsprache [3. Aufl.] / H. Ehmann. – München : C. H. Beck, 2001. – 159 S.
15. Ehmann H. Endgeil – Das voll korrekte Lexikon der Jugendsprache [1. Aufl.] / H. Ehmann. – München : C. H. Beck, 2005. – 178 S.
16. Heinemann M. Kleines Wörterbuch der Jugendsprache. Wörter-Wendungen-Texte / M. Heinemann. – Leipzig : VEB Bibliographisches Institut, 1989. – 122 S.
17. Horx M. Trendwörter von Acid bis Zippies : Lexikon / M. Horx. – Düsseldorf ; Wien ; New York ; Moskau : Econ, 1996. – 249 S.

18. Jugendsprache oder bis zum Anschlag zugetextet [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.klartextsatire.de/kultur/sprache/jugendsprache.htm>.
19. Lexikon der Jugendsprache [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.behrenfamilie.de/Sprueche/lexicon.htm>.
20. Lexikon der Jugendsprache [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.macbor.user.icpnet.pl/di/lexikon.htm>.
21. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2003. – Stuttgart : Klett, 2003. – 128 S.
22. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2005. – Stuttgart : Klett, 2005. – 128 S.
23. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2006. – Stuttgart : Klett, 2005. – 124 S.
24. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2007. – Stuttgart : Klett, 2006. – 144 S.
25. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2008. Sammelband seit 2001. – Stuttgart : Klett, 2008. – 288 S.
26. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2009. – Stuttgart : PONS GmbH, 2008. – 141 S.
27. Schaffrath M. Hä?? Jugendsprache unplugged : Deutsch, Englisch, Spanisch, Französisch, Italienisch / M. Schaffrath. – Berlin ; München ; Wien ; Zürich u.a. : Langenscheidt, 2008. – 144 S.
28. The Alternative German Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.alternative-dictionaries.net/dictionary/German>.
29. Wortschatz – International Portal [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://corpora.informatik.uni-leipzig.de>.

Матеріал надійшов до редакції 01.04. 2011 р.

Поздняков А. В. Молодежная лексика в общенемецкой прессе: количественный аспект.

Статья рассматривает количественный аспект функционирования молодежной лексики в прессе. Автор анализирует пути образования (словообразование, семантическую деривацию и заимствование) и частоту употребления сленгизмов в корпусе периодических изданий. Определены причины преобладания среди исследуемых лексем заимствований.

Pozdnyakov O. V. Youth Vocabulary in the Common German Press: Quantitative Aspect.

The article deals with the quantitative aspect of the youth vocabulary functioning in press. The author analyzes the ways of the slangisms' formation (word-building, semantic derivation and loanwords) and the frequency of their usage in the investigated corpus of periodicals. The reasons of the loanwords' numerical superiority are determined.